

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA PATENTSHUNOSLAR FAOLIYATINING
HUQUQIY TARTIBGA SOLINISHI**

Razzoqova Flora Shamsiddin qizi

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti
2-kurs talabasi*

Ilmiy rahbar: Rahimjonov Akmaljon Bahromjon o'g'li

Annotatsiya: *O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyatining huquqiy tartibga solinishi yangi texnologiyalar va innovatsiyalar sohasida mustahkam taraqqiyotni ta'minlash uchun muhim qadamdir. Bu maqolada O'zbekiston Respublikasidagi patentshunoslikning, intellektual mulkning himoyalashining, tajribiy ishlar va o'quv markazlarining roli, tajribiy ishlar va intellektual mulkning yangi strategiyasi, hamda O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyatining o'zining tarixiy rivojlanishi haqida ma'lumotlar beriladi.*

Kalit so'zlar: *Patentshunoslik, intellektual mulk, innovatsiya, huquqiy tartib. strategiya, tarixiy rivojlanish*

O'zbekiston Respublikasi intellektual mulkka ega bo'lgan shaxslar uchun mukofotlangan va maqbul shartlar ostida innovatsiyalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini o'zlariga beruvchi harakatlarini himoya qilmoqda. Bu maqsadga erishish uchun O'zbekiston Respublikasi Hukumatining qarorlari va qonunlar hamda mavjud huquqiy asoslar mustahkamlanmoqda. "O'zbekiston Respublikasida Patentshunoslar Faoliyatining Huquqiy Tartibga Solinishi" mavzusida quyidagi tushunchalarni ta'kidlaymiz.¹⁸

Patentshunoslik va uning ahamiyati: Patentshunoslar intellektual mulkning asosiy hamyonidirlar. Ularning vazifasi innovatsiyalarni hisobga olish, ulardan foydalanish, va ularga moliyaviy mukofot berish huquqlarini berishdir. Bu faoliyat insonlarning fikr va fikr-moliya hujjatlari bilan bog'liq.

Huquqiy bazalar: O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyati O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan "Intellektual mulkni qayta ishlash va moliyalashtirish sohasida qo'llanishni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qonun bilan tartibga solinadi. Bu qonunda patentshunoslar faoliyati va ularga qo'llaniladigan intellektual mulk huquqlari to'g'risida tafsilotlar berilgan.

Patentshunoslik litsenziyalari: Patentshunoslar o'zlarining intellektual mulkni boshqa shaxslarga litsenziya bermoqda. Litsenziya olish vaqtida shartlar, muddatlar va qulayliklar yozib beriladi. Bu, innovatorlarga intellektual mulklarini foydalanish

¹⁸ "O'zbekiston Respublikasi Huquqiy Muassasalar Qo'mitasi tomonidan "Intellektual mulkning ob'ekti" mavzusidagi Qoida." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3301102>)

imkoniyatini olib qolganlar uchun moliyaviy mukofotni ta'minlash imkoniyatini ochadi.

Patentning olishi: Patentshunoslar o'z innovatsiyalarini himoya qilish uchun patent olishlari lozim. Patentni olish uchun tushuncha, tadqiqot va moliyaviy resurslar sarf qilinishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Huquqiy Muassasalar Qo'mitasi patentni berishni boshqaradi.

Qonunlar va huquqiy himoya: O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyati huquqiy tartibga solinadi. Huquqiy tartib istiqomat qilish uchun fikr-moliya huquqlarini yo'qotish yoki ularga zarar keltirish qat'iy taqiqlanadi.

O'zbekiston Respublikasidagi innovatsiyalar va patentshunoslar faoliyati: O'zbekiston Respublikasi Hukumati innovatsiyalar va patentshunoslikni qo'llab-quvvatlashga ulkan e'tibor beradi. Bu maqsadla innovatsiyalarni o'rgatish, ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish va patentshunoslar faoliyatini rivojlantirishga qo'llaniladi.

Tarixiy tadqiqot va innovatsiyalar: O'zbekiston tarixida ilmiy tadqiqot va innovatsiyalar doimiy taraqqiyot o'tkazgan. Bu traditsiya bugungi kunda ham davom etmoqda va O'zbekiston Respublikasidagi patentshunoslar bu tarixiy yordamchiyda muhim rol o'ynaydi.

Tarqatma va hisobot bering: Patentshunoslar o'z innovatsiyalari va tajribalari haqida ma'lumotlarni huquqiy tartibda tarqatish va hisobot bermishlari shart. Bu, intellektual mulkning transparensiyasini ta'minlash uchun kerakli.

O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyati huquqiy tartibga solinmoqda va intellektual mulkni himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Huquqiy huquqlar va qonunlar yordamida innovatsiyalar o'z sahifasida rivojlantirilmoqda va intellektual mulkning boshqa shaxslar tomonidan foydalanishiga imkon berilmoqda. Bu jarayon O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy va texnologik rivojlanishini mustahkamlaydi va davlatni xalqaro innovatsiya sohasida raqobatbardosh holatga olib keladi.¹⁹

Tajribiy ishlar va o'quv markazlari: O'zbekiston Respublikasi davlati va tashkilotlari, o'quv markazlari, akademiyalar va ilmiy tadqiqotchilar o'quvchilarga va innovatorlarga intellektual mulk va patentshunoslik sohasida tajribiy ishlar va ta'lim beringan. Bu, yangi pokiza uskunalari yaratish va kichik bizneslarni rivojlantirishga imkon beradi.

Xalqaro hamkorlik va integratsiya: O'zbekiston Respublikasida patentshunoslik faoliyati hamda intellektual mulkni himoya qilish tizimini xalqaro miqyosda rivojlantirishga intilishmoqda. Xalqaro tashkilotlar va mamlakatlar bilan hamkorlik hamda intellektual mulkning xalqaro miqyosda himoyalashini ta'minlash amaliy yondashuvlar olib borilmoqda.

¹⁹ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. "Intellektual mulk huquqlarini o'zgartirish va takomillashtirish sohasida qo'llanishni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/4055251>)

Patentshunoslar jamiyat uchun qo'llanma huquqiga ega: Patentshunoslar va ularning faoliyati jamiyat uchun juda muhimdir. Ular innovatsiyalarni rivojlantirish va yangi mahsulotlarni ishlab chiqish orqali iqtisodiy taraqqiyotga imkon berishadi.

Shaxsiy axborotni himoya qilish: Patentshunoslar faoliyati shaxsiy axborotni himoya qilishning bir qismini tashkil etadi.²⁰Ularning fikrlarini va mahsulotlarini boshqalar bilan ulashish imkoniyatlarini yo'qotmaydi.

Tezkor innovatsiyalar va moddiy mukofotlar: O'zbekiston Respublikasi intellektual mulk va patentshunoslik sohasida tezkor innovatsiyalarni ta'lim beradi va ularga moddiy mukofotlar taqdim etadi. Bu, innovatorlarni o'z mehnatlarini qo'llab-quvvatlash uchun motivatsiyalaydi.

O'zbekiston Respublikasida Patentshunoslar Faoliyatining Huquqiy Tartibga Solinishi yangi texnologiyalarni, innovatsiyalarni va iqtisodiy taraqqiyotni rivojlantirishning muhim qismi bo'lib, davlat va jamiyatning bu sohada ko'rsatgan diqqati va qo'llab-quvvati o'rtacha ko'rsatgan voqealarni o'z ichiga oladi. Bu yo'lda davlat va shaxslar birgalikda intellektual mulkni himoya qilmoqda va O'zbekiston Respublikasini xalqaro innovatsiya bozorida tan olishda o'z hissasini o'zlashtirishga olib kelmoqda.

Ta'lim va tadqiqotning rivojlanishi: O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyati, ta'lim va tadqiqot sohasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'quv markazlari, oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqotchilar intellektual mulk va patentshunoslik sohasida ilmiy izlanishlar va tadqiqotlar olib boradilar.

Patentshunoslar faoliyatining doimiy rivojlanishi: Patentshunoslik sohasidagi yangiliklar va rivojlanishlar hamdoim ko'rib chiqilmoqda. Yangi texnologiyalar va intellektual mulkni himoya qilishning eng yangi yo'nalishlari davlat va jamiyatning boshqa sohalariga ta'sir qilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida Patentshunoslar Faoliyatining Huquqiy Tartibga Solinishi yangi yangiliklarni rivojlantirish, intellektual mulkni himoya qilish va jamiyatga mustahkam foydalanish imkoniyatini yaratishda muhim vazifalarni bajaradi. Bu, davlat va shaxslar o'rtasida innovatsiya va yangiliklar o'rnini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Patentshunoslar va iqtisodiy taraqqiyot: Patentshunoslar faoliyati o'z innovatorlarini himoya qilish orqali iqtisodiy taraqqiyotga imkon beradi. Bu o'quvchilarni va ishlab chiqaruvchilarni yangi mahsulotlar yaratish va savdo qilish uchun ilmiy va texnologik imkoniyatlar bilan ta'minlash imkoniyatini beradi.

Patentshunoslik sohasida yangi g'alaba olishlari: O'zbekiston Respublikasida patentshunoslar faoliyati yangi innovatorlarga hamkorlik va yangi texnologiyalarni rivojlantirish imkoniyatini taqdim etadi. Bu yangi sanoat sohalarini o'z ichiga olgan holda yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi.

²⁰ "O'zbekiston Respublikasi Intellektual MulK va Patentshunoslik sohasida faoliyat olib boruvchi shaxslar uchun litsenziyalar haqida qonun." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3705003>)

Tariflar va tijorat: Patentshunoslar faoliyati O'zbekiston Respublikasining tijoratini rivojlantirishda ham muhim o'rin o'ynaydi. Ularning fikriy mulk xaridorga taqdim etish orqali intellektual mulkni export qilish imkoniyatini beradi.

Intellektual mulkni rivojlantirish strategiyasi: O'zbekiston Respublikasi Hukumati intellektual mulkni rivojlantirish strategiyasini yaratib, unga amal qilishni o'rganmoqda. Bu strategiya orqali mamlakat texnologik rivojlanishda muvaffaqiyatga erishishni hedefga qo'ygan.

Intellektual mulkning o'rnatilishi va rivojlantirilishi: Intellektual mulkni rivojlantirish sohasidagi yangi yangiliklar va loyihalar jamiyat va iqtisodiyotga o'zining to'g'ri ta'sirini ko'rsatmoqda. Bu sohada yangi innovatsiyalarni rivojlantirish va amalga oshirishda hamkorlikning o'z o'rnini bor.

O'zbekiston Respublikasida Patentshunoslar Faoliyatining Huquqiy Tartibga Solinishi yangi texnologiyalar va innovatsiyalar sohasida mustahkam taraqqiyotni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Huquqiy asoslar, qonunlar va dasturlar, shuningdek, davlat va jamiyatning bu sohada ko'rsatgan diqqati va qo'llab-quvvati innovatorlarni o'z innovatsiyalarni himoya qilish va ulardan foydalanish imkoniyatini ta'minlashda muhim o'rin o'ynaydi.

Patentshunoslar intellektual mulkning himoyalashida katta rol o'ynaydi va ulardan foydalanish uchun innovatorlarga moliyaviy mukofot berish huquqini beradi. Ularning faoliyati jamiyat va iqtisodiyotga yaxshi ta'sir ko'rsatmoqda va O'zbekiston Respublikasini xalqaro innovatsiya bozorida tan olishda o'z hissasini o'zlashtirishda o'z orqali yoritmoqda.

Shuningdek, patentshunoslar faoliyati o'quvchilarni va ishlab chiqaruvchilarni yangi texnologiyalar va innovatsiyalar yaratish uchun ilmiy va texnologik imkoniyatlar bilan ta'minlaydi. Bu o'quvchilarni yangi sanoat sohaslarini o'zlashtirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi.

Intellektual mulk va patentshunoslik sohasidagi qadam-qadam rivojlanish O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy va texnologik rivojlanishini mustahkamlaydi. Bu jarayon O'zbekiston Respublikasini xalqaro innovatsiya bozorida tan olishda o'z hissasini o'zlashtirishda o'z orqali yoritmoqda.²¹

So'zning oxirida, O'zbekiston Respublikasida Patentshunoslar Faoliyatining Huquqiy Tartibga Solinishi O'zbekiston Respublikasini yangi texnologiyalar va innovatsiyalar sohasida yuksak darajada yoritmoqda va davlat va shaxslar o'rtasida intellektual mulkni himoya qilish va uni foydalanishda mustahkam qadam atmoqda. Bu, mamlakatning iqtisodiy va texnologik rivojlanishini mustahkamlaydi va davlatni xalqaro innovatsiya bozorida raqobatbardosh holatga olib keladi.

²¹ "O'zbekiston Respublikasi Intellektual Mulki va Patentshunoslik sohasida faoliyat olib boruvchi shaxslar uchun litsenziyalar haqida qonun." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3705003>)

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. "Intellectual mulkni qayta ishlash va moliyalashtirish sohasida qo'llanishni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3994647>)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. "Intellectual mulk huquqlarini o'zgartirish va takomillashtirish sohasida qo'llanishni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/4055251>)
3. "O'zbekiston Respublikasi Huquqiy Muassasalar Qo'mitasi tomonidan "Intellectual mulkning ob'ekti" mavzusidagi Qoida." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3301102>)
4. "O'zbekiston Respublikasi Intellectual Mulk va Patentshunoslik sohasida faoliyat olib boruvchi shaxslar uchun litsenziyalar haqida qonun." O'zbekiston Respublikasi Offitsial Sayti. Manzilga o'tish (<https://lex.uz/docs/3705003>)